

GOSPODARSTVO HRVATSKE

Prof.dr.sc. Nada Denona Bogović

Materijal uz predavanje

Ak.godina 2008/09

Stabilnost gospodarstva

Sadržaj tematske cjeline:

- Elementi stabilnosti gospodarstva
- Ekonomska politika stabilizacije:
kratkoročna i dugoročna
- Index stabilnosti

[STABILNOST GOSPODARSTVA]

- **Stabilnost**
- **Dugoročni cilj** svakog gospodarstva :
 - pozitivna i rastuća stopa rasta
 - postizanje gospodarskog razvoja.
- Uvjet za ostvarenje cilja: **postizanje i održavanje ekonomske stabilnosti.**

Obilježja stabilnosti

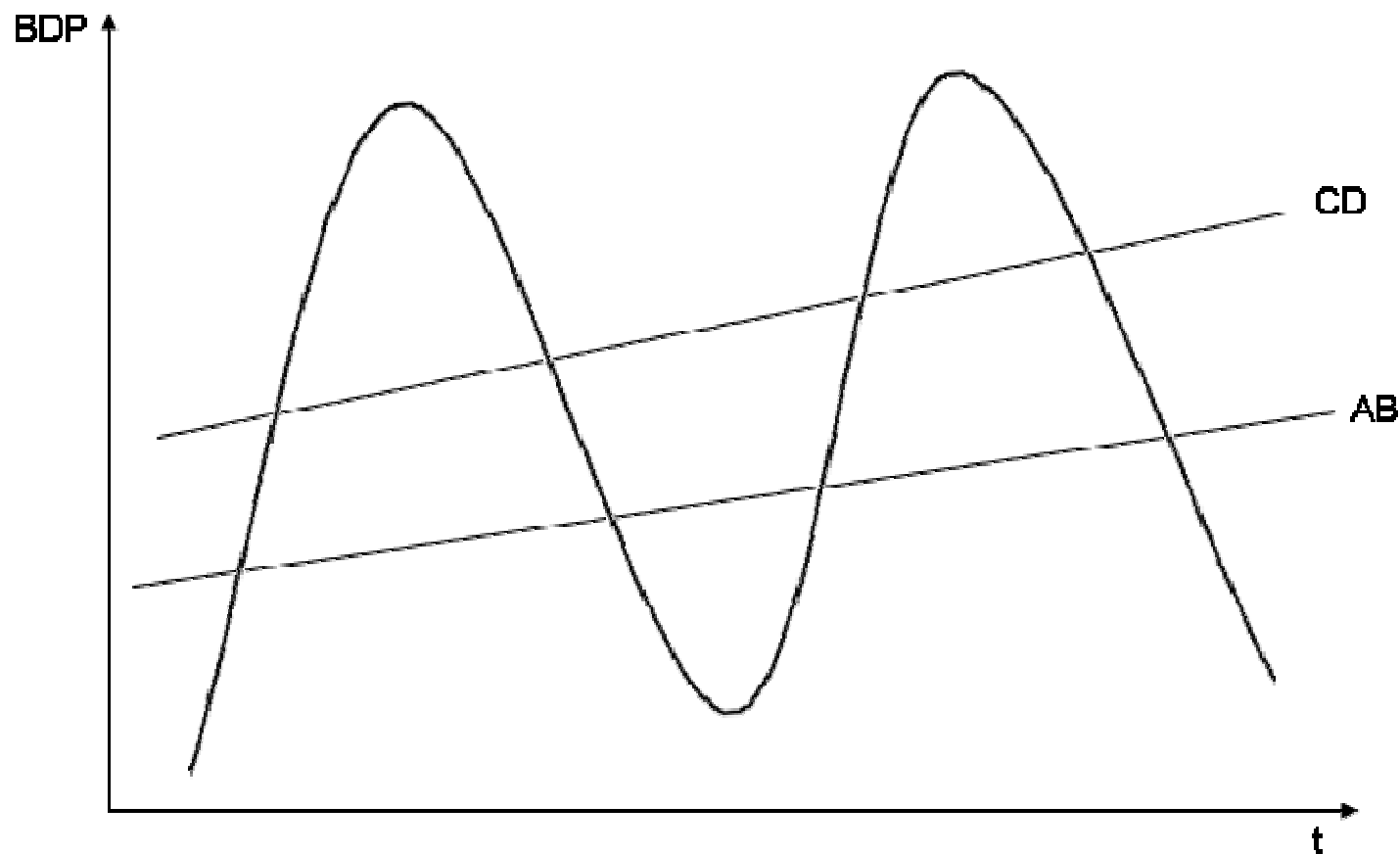
- **Odsustvo značajnijih fluktuacija** (nestalnosti) u procesu reprodukcije;
- **Odsustvo inflacije** - stabilna razina cijena;
- **Postojanje prihvatljive (niske) stope nezaposlenosti;**
- **Stabilni ekonomski odnosi sa inozemstvom,** odnosno stabilna platno- bilančna pozicija zemlje, ili, uravnoteženost platne bilance.

Obilježje stabilnosti – odsustvo fluktuacija

Odsustvo fluktuacija u procesu društvene reprodukcije

- **Velike razlike u stopama rasta i pada proizvodnje – niži stupanj potencijalne proizvodnje s obzirom na raspoložive resurse.**

Stvarni i potencijalni BDP

Kretanje industrijske proizvodnje u RH

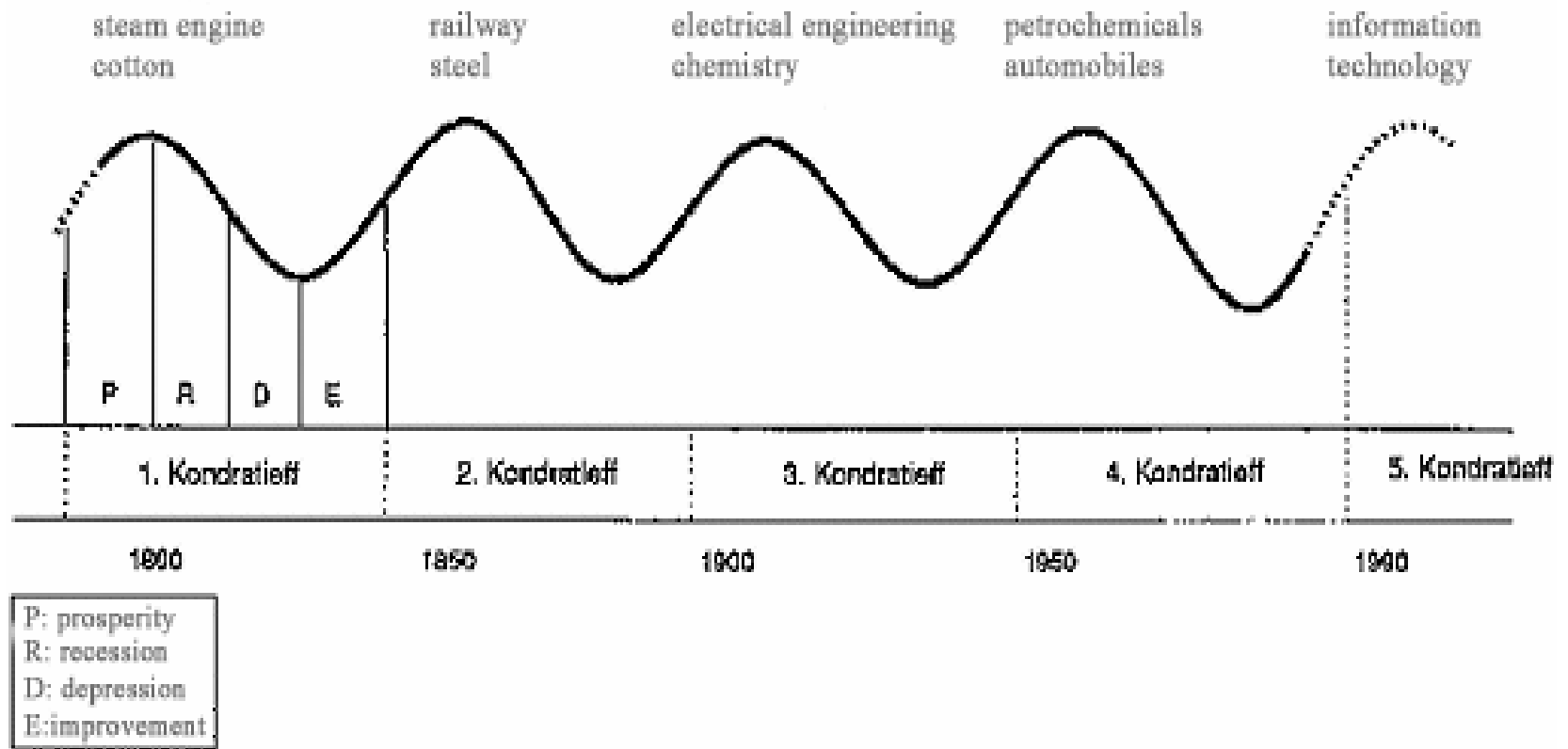

Gospodarski ciklusi

Tumačenje gospodarskih ciklusa

- **Dugi ciklusi** N. Kondratijeva;
- **Monetaristi**: gospodarska kolebanja zbog promjene u količini novca u opticaju;
- **Kaldova teorija**: do neravnoteže dolazi uslijed poremećaja u odnosu između investicija i štednje,
- **Keynes** cikluse tumači promjenom kamatne stope.
- **Šumpeterovo** tumačenje ciklusa - četiri faze gospodarskih ciklusa: blagostanje, recesije, depresije i oživljavanje.

Kondratijevi dugi ekonomski ciklusi

Posljedice gospodarskih ciklusa

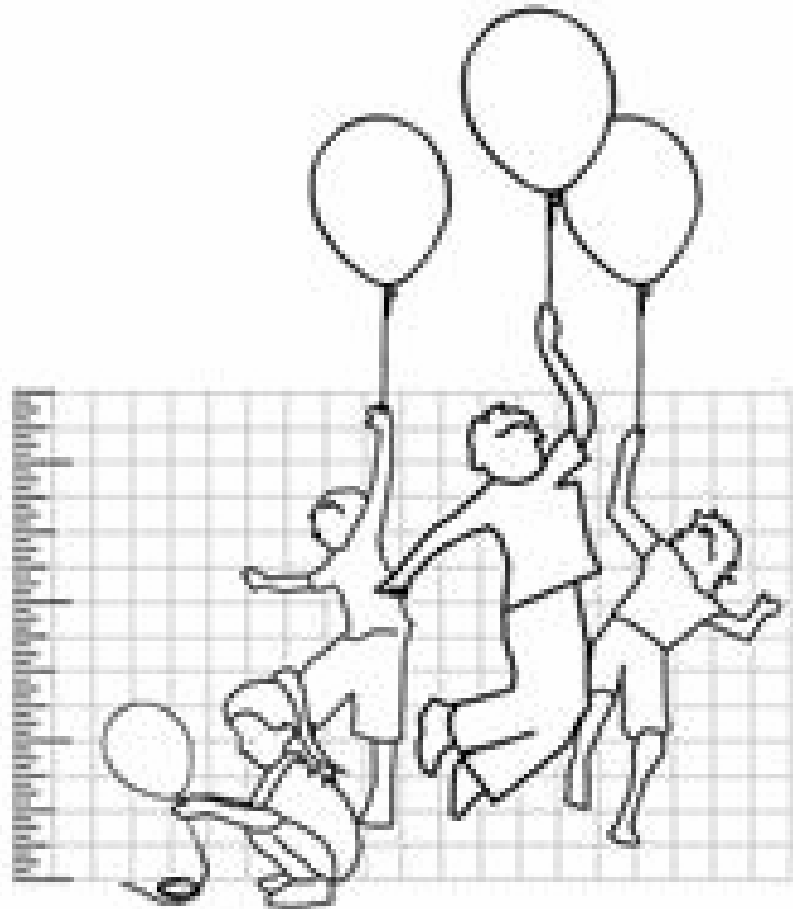
Posljedice cikličkih kretanja:

- **nestabilnost gospodarstva**
- **nedovoljno korištenje proizvodnih faktora**
- **sporija dinamika rasta BDP.**

[Obilježje stabilnosti – odsustvo inflacije]

**Stabilnost cijena -
komponenta stabilnog
gospodarstva**

- **Porast opće razine cijena naziva se inflacija.**

[Obilježje stabilnosti – odsustvo inflacije]

VRSTE INFLACIJE

- ispod 10% godišnje – *umjerena inflacija*;
- dvoznamenkaste ili troznamenkaste godišnje stope rasta opće razine cijena – *galopirajuća inflacija*;
- iznad 1000% godišnje – *hiperinflacija*.

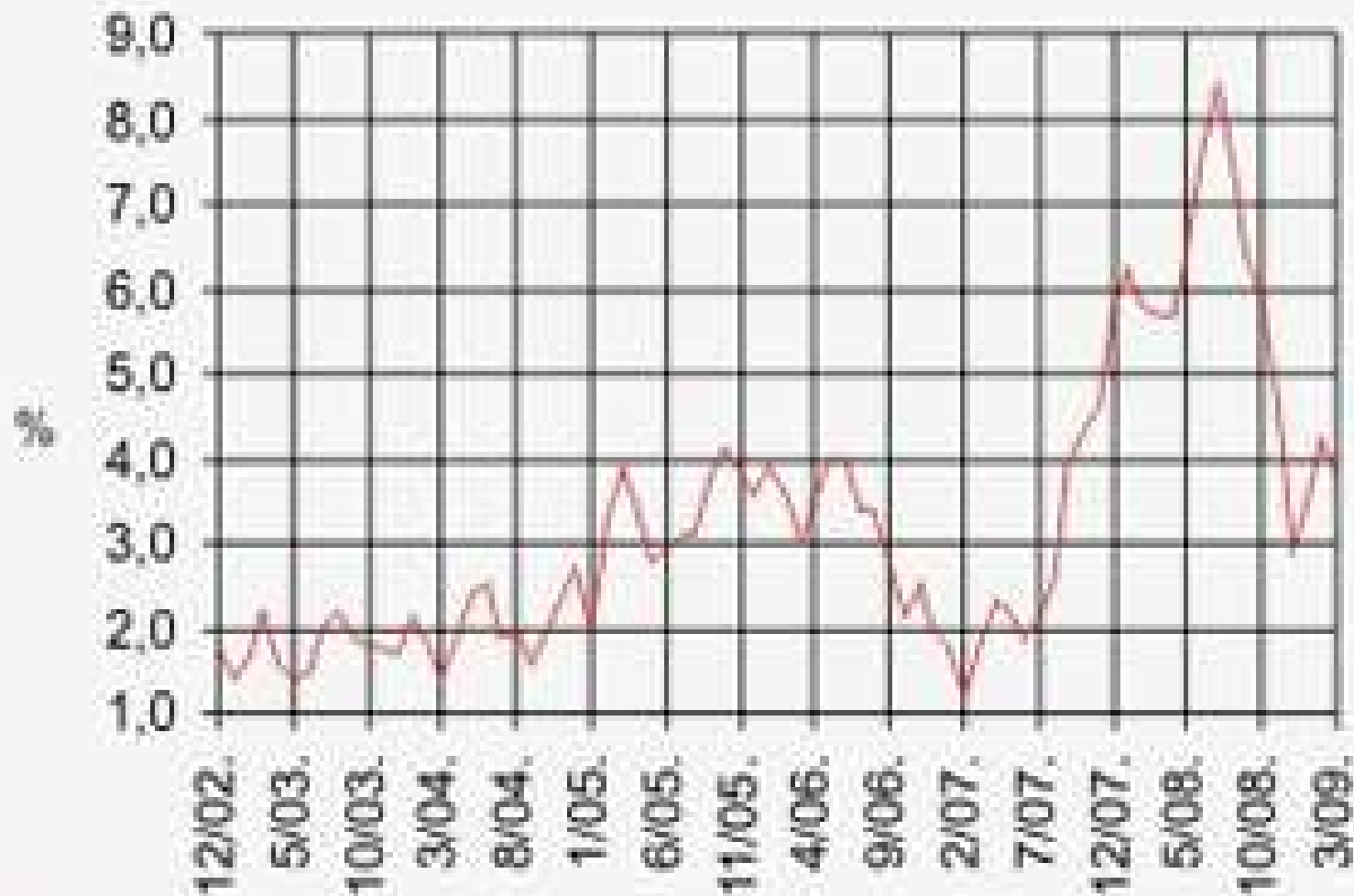
[Uzroci i tipovi inflacije]

- **Porast potražnje - INFLACIJA POTRAŽNJE**
- **povećanje cijena faktora proizvodnje - TROŠKOVNA INFLACIJA;**
- **strukturni poremećaji gospodarskog sustava - STRUKTURNA INFLACIJA.**

Posljedice visoke inflacije

- **ekonomske**
- **socijalne**

Promjene potrošačkih cijena, izvor: NBH, svibanj 2009

Obilježje stabilnosti – niska stopa nezaposlenosti

Treća komponenta ekonomske stabilnosti - postizanje pune razine zaposlenosti

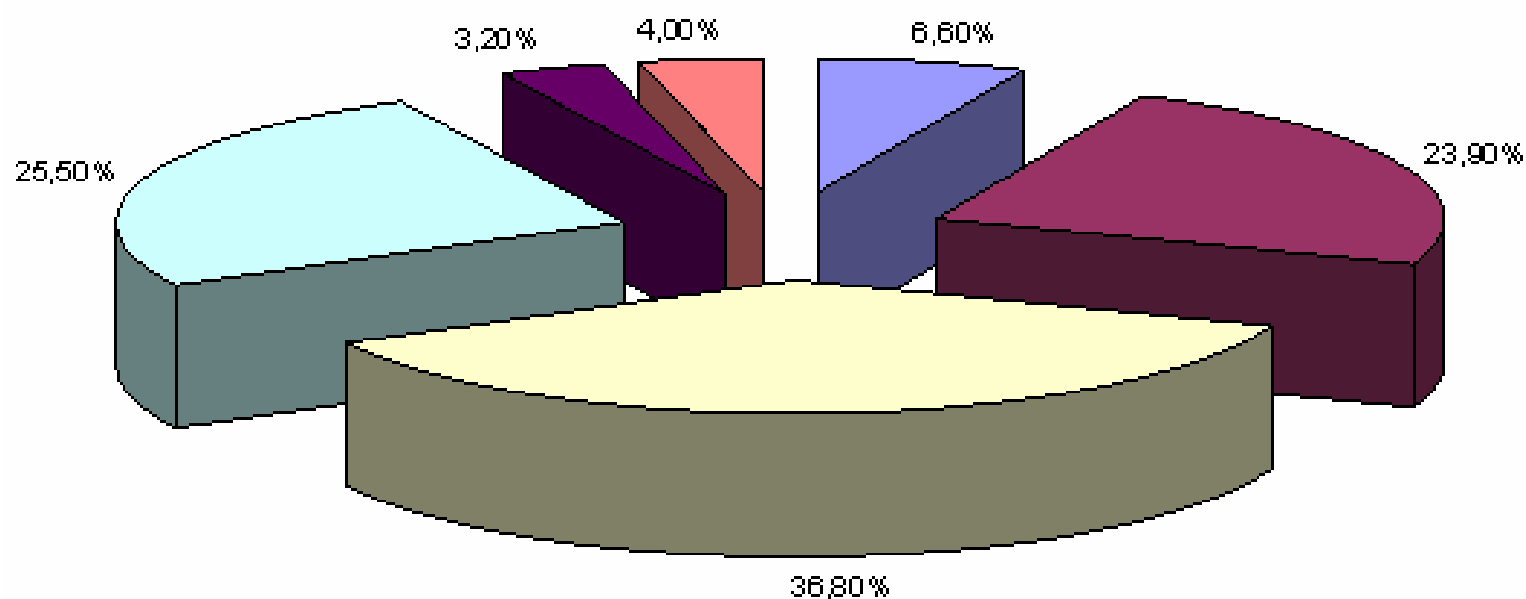
- **Zaposlenost** - stanje u kojem radno sposobno stanovništvo na svojim radnim mjestima obavlja koristan posao i ostvaruje adekvatne prihode.
- **Nezaposlenost** - stanje u kojem se radna snaga koristi u manjem obimu od njene ponude, ili stanje u kojemu dio radne snage traži posao na tržištu rada.
- Razina nezaposlenosti mjeri se stopom nezaposlenosti.
- **Stopa nezaposlenosti** : broj nezaposlenih u odnosu na radno sposobno stanovništvo.

Oblici nezaposlenosti

- dobrovoljna (frikcionalna) ili normalna nezaposlenost:
- strukturalna nezaposlenost;
- ciklička nezaposlenost.

Nezaposlenost i obrazovanje

Struktura nezaposlenih u RH prema razini obrazovanja

- Bez škole i nezavršena osnovna škola
- Osnovna škola
- SŠ za zanimanja do 3 godine te škola za KV i VKV radnike
- SŠ za zanimanja u trajanju od 4 i više godina te gimnazija
- Viša škola, I. stupanj fakulteta i stručni studij
- Fakulteti, akademije; magisterij, doktorat

Nezaposlenost mladih

TRAŽIŠ POSAO? NISI JEDINI/A!
U HRVATSKOJ JE NEZAPOSLENO 70 629 MLADIH.

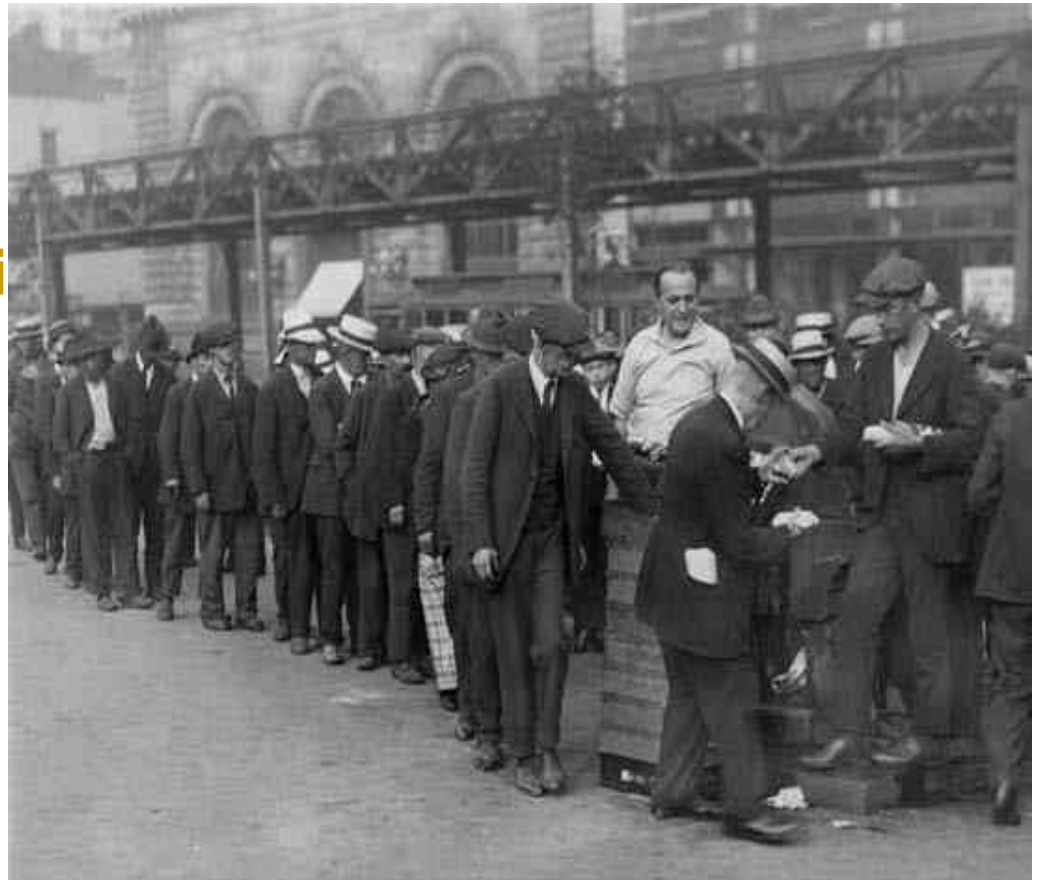
64. BIRTIJA "DO JUTRA" - konobaricu za rad u čevabdžinici u Dubravi tražim.

64. BIRTIJA "DO JUTRA" - konobaricu za rad u čevabdžinici u Dubravi tražim.

64. BIRTIJA "DO JUTRA" - konobaricu za rad u čevabdžinici u Dubravi tražim.

Posljedice nezaposlenosti

- negativni ekonomski, socijalni i politički poremećaji u zemlji
- neefikasno korištenja ljudskih resursa

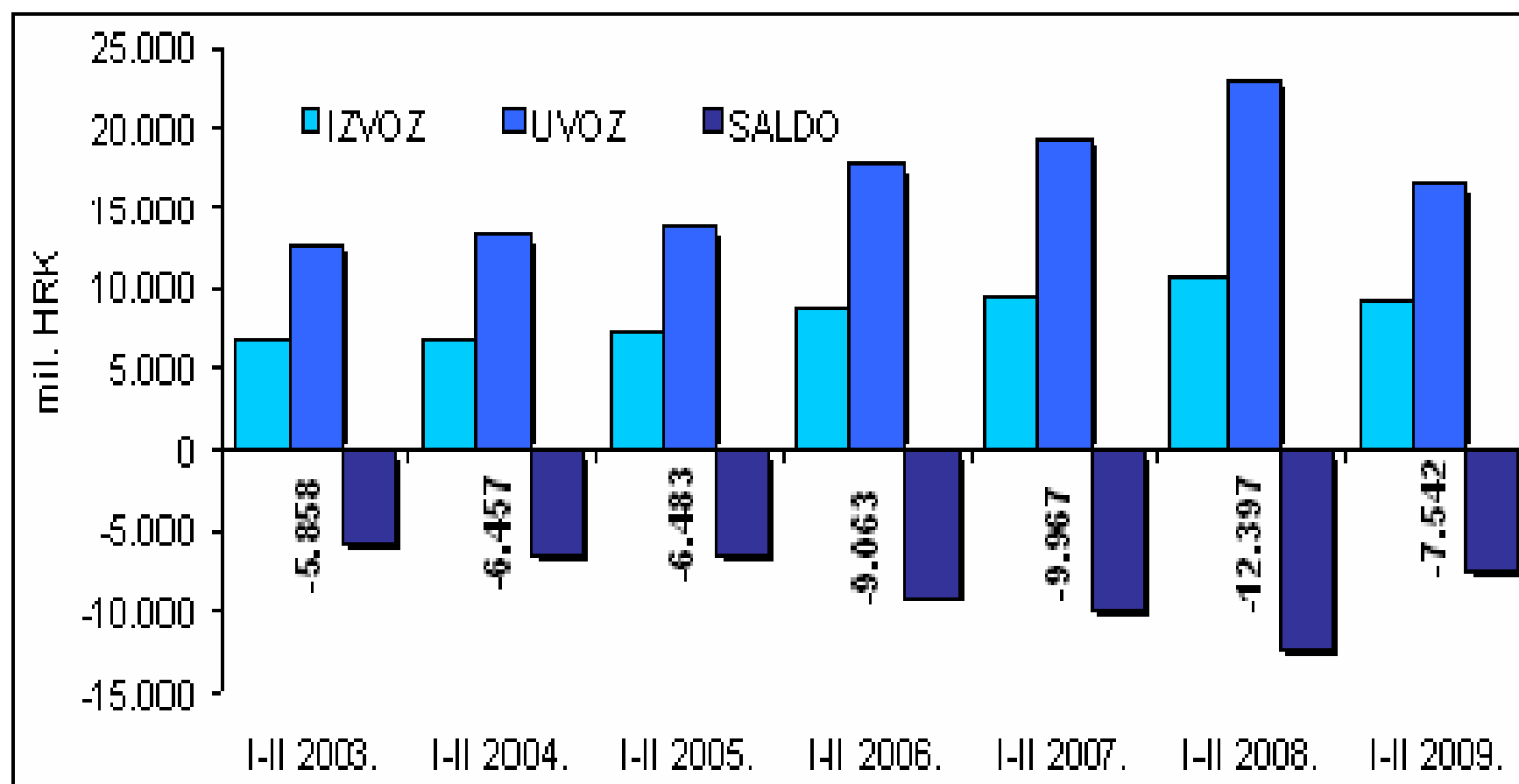
Obilježje stabilnosti – uravnoteženost platne bilance

**Veliki deficit i zaduženje - pokazatelj nestabilnosti
nacionalnog gospodarstva**

- Dio deviznog priliva usmjeren na otplatu inozemnih zaduženja - smanjuje mogućnost dinamičkog razvoja nekog gospodarstva.
- Nestabilnost ne proizlazi toliko iz veličine samog duga, koliko iz neefikasno korištenih sredstava inozemne akumulacije.

Robna razmjena RH s inozemstvom, mil.Kn

ROBNA RAZMJENA RH S INOZEMSTVOM, u mil. HRK

zvor: DZS, HGK

Ekonomska politika stabilizacije

*Nositelji ekonomske politike da bi osigurali
stabilnost gospodarstva provode stabilizacijsku
politiku*

- **Stabilizacijska politika – CILJ:**
- **uspostaviti ravnotežu gospodarstva,**
- **neutralizirati negativne ekonomske trendove,**
- **optimalno korišćenja proizvodnih resursa,**
- **ravnomjernija raspodjela dohotka,**
- **postizanja kontinuiranog rasta i razvoja.**

Kratkoročna i dugoročna stabilizacijska politika

- mjere EP koje će u kratkom periodu osigurati rast gospodarstva - mjere tekuće ekonomske politike - **kratkoročna stabilizacijska politika**
- mjere razvojne politike (dugoročne gospodarske promjene) - stabilizacijska politika u širem smislu – **dugoročna stabilizacijska politika**

Kratkoročna stabilizacijska politika – instrumenti

- Najčešće se odnosi na "smirivanje" kretanja cijena - nekog konkretnog tržišta, ili opće razine cijena
- **Borba protiv inflacije** - osnovni cilj stabilizacijske politike

Monetarna politika – najvažniji instrument u postizanju stabilnosti cijena

- Bez realnog povećanja količine novca u opticaju inflacija praktički nije moguća
- Centralna banka osnovni je nositelj stabilizacijske politike

Kratkoročna stabilizacijska politika – instrumenti

Fiskalna politika kao instrument stabilnosti cijena

- **U ekonomskoj teoriji** fiskalna politika - mjera stabilizacije
- Smatralo se da državna potrošnja u fazi depresije u obliku javnih radova može djelovati anticiklički tako što će poticati zaposlenost i kupovnu moć, te utjecati na kretanje cijena.
- **U praksi** fiskalna politika - često nije dovoljno aktivna u provođenju stabilnosti.
- Mjere fiskalne politike mogu dovesti do tzv. fiskalne neravnoteže.

Fiskalna neravnoteža

Činitelji fiskalne neravnoteže

- mogućnost dodatnih državnih izdataka;
- kratkoročnost planiranja izdataka;
- dugotrajnost procesa političkog odlučivanja;
- institut rebalansa proračuna kojim se mijenja već zakonom doneseni proračun.

Dugoročna stabilizacijska politika ili: stabilizacijska politika u širem smislu

- **Uspješnost kratkoročne stabilizacijske politike:
očuvanje stabilnosti cijena, odnosno vrijednosti novca.**
- **Za postizanje dugoročne stabilnosti potrebno je
kombinirati mjere tekuće i razvojne ekonomske politike -
provoditi stabilizacijsku politiku u širem smislu.**
- **Naime, (ne)inflacija kao jedan od kriterija stabilnosti
gospodarstva pitanje je odgovarajuće tehnike tekuće
ekonomske politike.**
- **Razvoj je pitanje i tekuće i razvojne politike.**

Dugoročna stabilizacijska politika ili: stabilizacijska politika u širem smislu

- **Teorijski:**
- inflacija od npr. 15% ne mora nužno značiti nestabilnost;
- inflacija od cca 3% može značiti nestabilnost ako se istovremeno ne uspijeva polučiti rast i razvoj, te se razvojni problemi produbljuju.

Aдекватne i usklađene mjere tekuće i razvojne politike čine politiku ekonomske stabilizaciju u širem smislu.

Index stabilnosti

Kvantitativni pokazatelj ekonomske stabilnosti - index stabilnosti

- sintetička veličina koja mjeri:
- gospodarski rast, zaposlenost, stabilnost cijena i saldo platne bilance.
- Index ekonomske stabilnosti je izvedena veličina dobivena mjerenjem stope gospodarskog rasta, stope inflacije, stope nezaposlenosti i udjela salda platne bilance u BDP.

[Index ekonomske stabilnosti – formula]

$$Is = [(r + 1) + \frac{SPB}{BDP} + \left(\frac{1}{p} - 1\right) + \left(\frac{1}{n} - 1\right)] 100$$

Index stabilnosti

- r = stopa rasta BDP
- p = stopa inflacije
- n = stopa nezaposlenosti
- SPB/BDP = udio salda platne bilance u BDP

**[U praksi, index stabilnosti se kreće
od +10 do -100.]**

- **Pozitivna vrijednost** izražava izuzetno visoku stabilnost gospodarstva.
- **Vrijednosti od 0 do –10** mogu se označiti kao relativno zadovoljavajuće, pri čemu su prisutni određeni problemi, ali u tolerantnim granicama.
- **Vrijednosti ispod –10** upozoravaju na teže gospodarske poremećaje,
- **Vrijednosti ispod – 30** ukazuju da gospodarski procesi izmiču kontroli i zahtijevaju brze i adekvatne mjere stabilizacijske politike.